

اثربخشی حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش انطباق‌پذیری مسیر شغلی دانشجویان

مرضیه ملک‌یها*

چکیده

امروزه، انطباق‌پذیری مسیر شغلی نقش مهمی در ورود و استخدام افراد به دنیای مشاغل دارد. بر این اساس هدف پژوهش حاضر، بررسی اثربخشی حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش انطباق‌پذیری مسیر شغلی در دانشجویان بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان کارشناسی رشته‌ی کشاورزی دانشگاه پیام نور استان اصفهان در سال ۹۹-۱۳۹۸ است. روش پژوهش، نیمه - آزمایشی و از طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل است. نمونه شامل ۳۲ دانشجو بود که به صورت تصادفی در گروه آزمایش و کنترل گمارده شدند. انطباق‌پذیری مسیر شغلی به عنوان متغیر وابسته با پرسشنامه‌ی انطباق‌پذیری مسیر شغلی (ساویکاس و بکر، ۲۰۰۵) بررسی شد. گروه آزمایش طی ۱۱ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای، تحت حکایت درمانی راه‌حل - محور (اسحاقیان، ۱۳۹۶) قرار گرفتند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، از نرم‌افزار SPSS 21 استفاده شد. نتایج نشان می‌دهد که حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش انطباق‌پذیری مسیر شغلی دانشجویان در ابعاد دغدغه، کنجکاوی و کنترل مؤثر بود ($P < 0.05$) اما بر بعد اعتماد مؤثر نبوده است ($P > 0.05$).

کلید واژگان: حکایت درمانی راه‌حل - محور، انطباق‌پذیری مسیر شغلی، دانشجویان کارشناسی رشته کشاورزی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۰۷

* استادیار، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه حضرت معصومه (س)، قم، ایران. رایانامه نویسنده
مسئول: M.Malekiha@hmu.ac.ir

۱. مقدمه

یکی از ملاک‌های کشورهای توسعه‌یافته، گذار به هنگام فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به دنیای مشاغل برحسب نیازهای جامعه است. به عبارت دیگر یکی از شاخصه‌های توسعه‌یافتگی کشورها نرخ پایین فارغ‌التحصیلان بیکار است (Jigau, 2007). علی‌رغم اینکه کشاورزی در کنار سایر زمینه‌های اقتصادی و صنعتی می‌تواند نقش مهمی در خودکفایی یک کشور ایفا کند اما در کشور ایران این رشته دارای نرخ بالایی از فارغ‌التحصیلان بیکار و جویای کار است (هوشمندان مقدم فر و شمس، ۱۳۹۴). اگرچه عوامل جهانی، جامعه‌شناختی و اقتصادی بر بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در کشورهای در حال توسعه مؤثر است اما از عوامل روان‌شناختی نیز نباید غافل شد (Savickas & Baker, 2005). مطابق با نظر نظریه‌پردازان مشاوره‌ی شغلی (Sharf, 2010) یکی از متغیرهای روان‌شناختی مهم که نقش مهمی در کاهش نرخ بیکاری فارغ‌التحصیلان و دانشجویان دارد ایجاد و رشد انطباق‌پذیری مسیر شغلی^۱ در دانشجویان قبل از فارغ‌التحصیل شدن است (ساویکاس، ۲۰۲۰). به عبارت دیگر، یکی از عواملی که در دنیای امروز بر موفقیت شغلی افراد اثرگذار است انطباق‌پذیری مسیر شغلی است که باید در طی دوران تحصیل در افراد ایجادشده و به‌مرور تداوم یابد.

۲. مبانی نظری

انطباق‌پذیری مسیر شغلی به معنای "کسب نگرش‌ها، صلاحیت‌ها و رفتارهایی است که افراد برای هماهنگ‌سازی خودشان با شغل متناسب با خودشان به کار می‌برند" (Baig, 2012). مطابق با نظر ساویکاس (۲۰۱۳) این مفهوم مهم دارای چهار جزء است:

¹ career adaptability

اولین جزء در انطباق‌پذیری مسیر شغلی داشتن دغدغه^۱ است. دغدغه به معنای داشتن نگاهی خوش‌بینانه نسبت به آینده است. می‌توان از طریق تمرین‌ها، فرصت‌ها و فعالیت‌هایی در طی دوران تحصیل در دانش‌آموزان باعث رشد حس امیدواری و طرح‌بندی درباره‌ی آینده‌ی شغلی شد. کمبود دغدغه‌ی مسیر شغلی منجر به ایجاد بی‌تفاوتی و بدبینی نسبت به آینده‌ی شغلی می‌شود. افرادی که دارای دغدغه نیستند دارای طرح و برنامه‌ی مشخصی نسبت به آینده خصوصاً آینده‌ی شغلی خود نمی‌باشند و بیشتر احتمال دارد که دچار سردرگمی شغلی شوند (ملکیها و عابدی، ۱۳۹۳).

کنجکاوی مسیر شغلی^۲ دومین جزء از انطباق‌پذیری مسیر شغلی است. کنجکاوی مسیر شغلی، نوعی نگرش کنجکاوانه است که می‌تواند منجر به اکتشاف مسیر شغلی گردد و اجازه‌ی بررسی واقع‌بینانه‌ی گزینه‌های تحصیلی و شغلی را به فرد می‌دهد (ساویکاس، ۲۰۱۱). فقدان کنجکاوی مسیر شغلی می‌تواند باعث محدود شدن دامنه‌ی اکتشاف مشاغل، افزایش آرزوها و انتظارات غیرواقع‌بینانه درباره‌ی آینده خصوصاً آینده‌ی شغلی شود. افرادی که دارای سطح پایینی از کنجکاوی مسیر شغلی می‌باشند نسبت به امکانات و فرصت‌های شغلی پیرامون خود آگاه نیستند که این امر منجر به از دست دادن فرصت‌های شغلی می‌شود (Hartung & et al, 2005). کنترل مسیر شغلی^۳ سومین جزء انطباق‌پذیری مسیر شغلی است. کنترل مسیر شغلی به معنای آن است که افراد احساس کنند و معتقد باشند که مسیر شغلی خود را در کنترل دارند (Mc Mahon & Watson, 2011). کنترل مسیر شغلی دربردارنده‌ی خودتنظیمی در تصمیم‌گیری مسیر شغلی و قبول مسئولیت برای آینده است. عدم رشد کنترل مسیر شغلی باعث ایجاد مشکلی به نام بی‌تصمیمی مسیر شغلی و عدم اطمینان درباره‌ی آینده می‌شود (هارتانگ

¹ concern

² career curiosity

³ career control

و همکاران، ۲۰۰۵). اعتماد مسیر شغلی^۱ چهارمین جزء انطباق‌پذیری مسیر شغلی است. اعتماد به معنای باور به خود در رویارویی با چالش‌ها و غلبه بر موانعی است که ممکن است فرد در مسیر شغلی خود با آن مواجه شود. توانایی حل مسئله و باور خودکارآمدی دو جزء مهم اعتماد می‌باشند. فقدان اعتماد مسیر شغلی می‌تواند سبب شود که هنگام مواجه شدن با کوچک‌ترین مانعی در مسیر شغلی، فرد مسیر شغلی خود را رها کرده یا عقب‌نشینی کند (ساویکاس و همکاران، ۲۰۰۹). نتایج مطالعات ساویکاس و هارتانگ (۲۰۱۲) حاکی از آن است که انطباق‌پذیری مسیر شغلی نه تنها نقش بسزایی در ورود افراد به بازار مشاغل دارد بلکه بر پیشرفت و رضایت شغلی افراد بعد از ورود به دنیای مشاغل مؤثر است. تاکنون مطالعات متنوعی در خصوص بررسی رابطه‌ی انطباق‌پذیری مسیر شغلی و متغیرهای گوناگونی که در ورود موفقیت‌آمیز دانشجویان به بازار مشاغل نقش دارد در داخل و خارج از کشور انجام شده است.

مشفقی (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای به بررسی رابطه‌ی بی‌تصمیمی مسیر شغلی و انطباق‌پذیری مسیر شغلی در نمونه‌ای از دانشجویان پرداخت. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که بین انطباق‌پذیری مسیر شغلی و بی‌تصمیمی مسیر شغلی رابطه‌ی معناداری وجود دارد. نتیجه‌ی مطالعه‌ی بیگی (۱۳۹۴) نشان می‌دهد که بین انطباق‌پذیری مسیر شغلی، رسالت حرفه‌ای و شایستگی حرفه‌ای دانشجویان رابطه‌ی معناداری وجود دارد. موسوی (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای به بررسی رابطه‌ی انطباق‌پذیری مسیر شغلی، هوش معنوی و منبع کنترل پرداخت. نتیجه‌ی این مطالعه گویای آن است که افرادی که دارای انطباق‌پذیری مسیر شغلی می‌باشند دارای هوش معنوی و منبع کنترل درونی هستند. سلطان‌زاده (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای به بررسی رابطه‌ی انطباق‌پذیری مسیر شغلی و مؤلفه‌های سرمایه‌های روان‌شناختی بر روی نمونه‌ای از کارمندان پرداخت. نتیجه‌ی مطالعه‌ی او حاکی از آن است که بین ابعاد انطباق‌پذیری مسیر شغلی و ابعاد سرمایه‌های

^۱ career confidence

روان‌شناختی (امید، خوش‌بینی، تاب‌آوری و کارآمدی) رابطه‌ی معناداری وجود دارد. پیکراد^۱ (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای به بررسی آموزش تسهیل موانع تصمیم‌گیری مسیر شغلی برافزایش سطح انطباق‌پذیری مسیر شغلی گروهی از دانشجویان کالج پرداخت. نتیجه‌ی مطالعه‌ی وی حاکی از آن است که بین موانع تصمیم‌گیری مسیر شغلی و سطح انطباق‌پذیری دانشجویان همبستگی معناداری وجود دارد که با رفع و تسهیل این موانع می‌توان به افزایش سطح انطباق‌پذیری دانشجویان کمک نمود.

ابسورن و همکاران^۲ (۲۰۰۷) در مطالعه‌ای به بررسی رابطه‌ی افکار ناکارآمد شغلی و انطباق‌پذیری مسیر شغلی در گروهی از دانشجویان کالج پرداختند. نتیجه‌ی این مطالعه حاکی از آن است که بین افکار ناکارآمد مسیر شغلی و انطباق‌پذیری مسیر شغلی همبستگی منفی معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر یکی از عواملی که مانع رشد سطح انطباق‌پذیری مسیر شغلی می‌گردد افکار ناکارآمد است. نتیجه‌ی این مطالعه همچنین گویای آن است که افکار ناکارآمد مسیر شغلی دارای بیشترین میزان همبستگی منفی و معنادار با بعد اعتماد در میان ابعاد انطباق‌پذیری مسیر شغلی است. با توجه به اهمیت نقش انطباق‌پذیری مسیر شغلی در اشتغال دانشجویان و فارغ‌التحصیلان، بخشی از خدمات مشاوره‌ی شغلی کمک به افراد در پرورش این مهارت است. یکی از مداخلات درمانی در این حوزه به کارگیری حکایت درمانی راه‌حل - محور^۳ است. رویکرد حکایت درمانی راه‌حل - محور (Duarte, 2009) یک رویکرد تلفیقی است که سعی در تسهیل و قدرتمند نمودن فرآیند درمان از طریق ترکیب کردن و تلفیق مراحل حکایت درمانی با تکنیک‌های راه‌حل - محور است. به عبارت دیگر در این رویکرد از توانمندی‌ها و قابلیت‌های دو رویکرد حکایت درمانی و رویکرد راه‌حل - محور در عمل و در کار با

¹ Picrad

² Osborn & et al

³ solution focused-narrative approach

مراجع استفاده می‌شود. فنون راه‌حل - محور با تأکید بر تجارب موفقیت‌آمیز قبلی مراجع سعی در طراحی اهداف کوچکی برای مراجع دارد که با حکایت زندگی مراجع همخوان باشد (Pope, 2011).

در این رویکرد، حکایت مورد ترجیح مراجع خلق خواهد شد و به واسطه‌ی تکنیک‌های راه‌حل - محور که عمدتاً سؤالاتی انگیزشی‌اند (De Shazer, 1988) زمینه برای حرکت مراجع مطابق با حکایت جدید خلق شده تسهیل خواهد شد. تاکنون مطالعاتی در خصوص اثبات اثربخشی رویکرد حکایت درمانی راه‌حل - محور به‌عنوان یکی از رویکردهای مشاوره‌ی مسیر شغلی پست‌مدرن انجام شده است. محمدی (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر حکایت درمانی برافزایش میزان انطباق‌پذیری مسیر شغلی دانشجویان پرداخت. نتیجه‌ی این مطالعه گویای آن است که حکایت درمانی برافزایش انطباق‌پذیری مسیر شغلی دانشجویان مؤثر بوده است. کسای (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای به بررسی مقایسه‌ی سه نوع مشاوره‌ی شغلی سنتی، مدرن و فرا‌مدرن برافزایش میزان انطباق‌پذیری نمونه‌ای از دانشجویان دانشگاه اصفهان پرداخت. نتیجه‌ی این مطالعه گویای آن است که مشاوره‌ی شغلی فرا‌مدرن در مقایسه با دو نوع دیگر مشاوره‌ی سنتی و مدرن برافزایش سطح انطباق‌پذیری مسیر شغلی دانشجویان مؤثر است.

آمندسون و تریف^۱ (۲۰۰۶) در مطالعه‌ای به بررسی رویکرد حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش سطح انطباق‌پذیری و استخدام‌پذیری مسیر شغلی گروهی از فارغ‌التحصیلان کالج پرداختند. نتایج مطالعه‌ی این محققان نشان می‌دهد که حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش سطح استخدام‌پذیری و ورود موفقیت‌آمیز فارغ‌التحصیلان کالج به بازار مشاغل مؤثر بوده است. گالوتی و همکاران^۲ (۲۰۰۶) در

¹ Amundson & Thrift

² Galotti

مطالعه‌ای به بررسی رابطه‌ی انطباق‌پذیری مسیر شغلی، استخدام‌پذیری و رضایت از زندگی در گروهی از فارغ‌التحصیلان پرداختند. نتایج مطالعه‌ی آن‌ها گویای آن است که بین انطباق‌پذیری مسیر شغلی و استخدام‌پذیری رابطه‌ی معناداری وجود دارد. همچنین بین انطباق‌پذیری مسیر شغلی و رضایت از زندگی نیز رابطه‌ی قوی و معناداری گزارش شد. در مطالعه‌ی دیگر اگان^۱ (۲۰۰۷) به بررسی تأثیر آموزش حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش اعتمادبه‌نفس، رضایت شغلی و شادی گروهی از فارغ‌التحصیلان کالج پرداخت. نتایج این مطالعه گویای آن است که حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش اعتمادبه‌نفس افراد گروه آزمایش مؤثر بوده است اما برافزایش سطح شادی مؤثر نبوده است. با توجه به اهمیت نقش انطباق‌پذیری مسیر شغلی دانشجویان و فارغ‌التحصیلان در ورود به دنیای شغل و نادیده گرفتن و عدم توجه به نقش این متغیر از یک سو و با توجه به نرخ بالای فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها در غالب رشته‌ها خصوصاً رشته‌های علوم پایه از سوی دیگر، هدف پژوهش حاضر بررسی اثربخشی آموزش حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش سطح انطباق‌پذیری مسیر شغلی دانشجویان رشته‌ی کشاورزی بود. در این مطالعه چهار فرضیه مطرح گردید که به ترتیب عبارت‌اند از: ۱- حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش دغدغه‌ی مسیر شغلی دانشجویان مقطع کارشناسی رشته‌ی کشاورزی مؤثر است. ۲- حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش کنجکاوی مسیر شغلی دانشجویان مقطع کارشناسی رشته‌ی کشاورزی مؤثر است. ۳- حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش کنترل مسیر شغلی دانشجویان مقطع کارشناسی رشته‌ی کشاورزی مؤثر است. ۴- حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش اعتماد مسیر شغلی دانشجویان مقطع کارشناسی رشته‌ی کشاورزی مؤثر است.

¹ Egan

۳. روش پژوهش

این تحقیق از نوع نیمه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون- پس‌آزمون با گروه آزمایش و کنترل می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی رشته‌ی کشاورزی (کلیه‌ی گرایش‌ها) دانشگاه پیام نور استان اصفهان در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ است. حجم نمونه شامل ۳۲ نفر بودند که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. مشخصات نمونه‌ی پژوهش به تفکیک سن، جنسیت و وضعیت تأهل به شرح زیر بود: سن ($25/718 \pm 5/365$) جنسیت (زن=۱۸ نفر، ۵۶/۳ درصد؛ مرد=۱۴ نفر، ۴۳/۸ درصد)، وضعیت تأهل (مجرد=۱۳ نفر، ۳۸/۲ درصد؛ متأهل=۱۹ نفر، ۶۱/۸ درصد). در این مطالعه به منظور گردآوری اطلاعات از دو پرسشنامه استفاده شد. الف (پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک: این پرسشنامه شامل سن، جنسیت، وضعیت تأهل بود. ب) پرسشنامه انطباق‌پذیری مسیر شغلی: این پرسشنامه توسط ساویکاس (۲۰۰۶) تهیه شده است که دارای الی ۲۲ سؤال می‌باشد. در این پرسشنامه سؤالات ۱ الی ۵ به سنجش دغدغه‌ی مسیر شغلی، سؤالات ۶ الی ۱۱ به سنجش کنجکاوی مسیر شغلی، سؤالات ۱۲ الی ۱۶ به سنجش اعتماد مسیر شغلی و سؤالات ۱۷ الی ۲۲ به سنجش کنترل مسیر شغلی اختصاص داده شده است. پایایی پرسشنامه توسط سازندگان پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای ابعاد دغدغه، کنجکاوی، اعتماد و کنترل به ترتیب برابر با ۰/۹۵، ۰/۹۳، ۰/۸۳ و ۰/۷۳ گزارش شده است (ساویکاس و تبر، ۲۰۰۶). در ایران، این پرسشنامه توسط ملکیها و همکاران (۲۰۱۴) ترجمه و ویژگی‌های روان‌سنجی آن مورد بررسی قرار گرفته است. روایی هم‌زمان پرسشنامه با پرسشنامه‌ی تعالی شغل - خانواده (Carlson & et al, 2006) در بعد دغدغه برابر با ۰/۸۹، در بعد کنجکاوی برابر با ۰/۷۹، در بعد اعتماد برابر با ۰/۹۱ و در بعد کنترل برابر با ۰/۹۲ به دست آمده است. ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه در بعد دغدغه برابر با

¹ Taber

۰/۹۵، در بعد کنجکاوی ۰/۸۵، در بعد اعتماد ۰/۸۹ و در بعد اعتماد برابر با ۰/۸۹ گزارش شده است.

ابتدا در طی یک ماه و در غالب اطلاع رسانی سلسله جلسات آموزشی از طریق مرکز مشاوره، زمان و مکان برگزاری جلسات اطلاع رسانی شد و فهرستی از افراد داوطلب شرکت در جلسات آموزشی (۵۴ نفر) تهیه گردید. در ادامه پرسشنامه انطباق پذیری مسیر شغلی (ساویکاس، ۲۰۰۶) در بین افراد توزیع شد و تعداد ۳۲ نفر از افرادی که نمره ای کمتر از نقطه برش در پرسشنامه کسب کرده بودند انتخاب و به صورت تصادفی بین دو گروه آزمایش و کنترل (هرکدام با ۱۶ عضو) قرار داده شدند.

قبل از شروع جلسات آموزشی، در گروه آزمایش و کنترل پرسشنامه انطباق پذیری مسیر شغلی (ساویکاس، ۲۰۰۶) به عنوان پیش آزمون اجرا شد. در گروه آزمایش به مدت ۱۱ جلسه ی ۹۰ دقیقه ای (هر هفته دو بار) حکایت درمانی راه حل-محور (اسحاقیان، ۱۳۹۶) به صورت گروهی اجرا گردید. پس از اتمام این جلسات از دو گروه آزمایش و کنترل پرسشنامه انطباق پذیری مسیر شغلی به عنوان پس آزمون به عمل آمد. خلاصه ای از شرح جلسات مداخله در جدول ۱ و دیاگرام طرح پژوهش در جدول ۲ ارائه شده است. در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده ها، از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۱ استفاده شد. روش آماری مورد استفاده در این پژوهش، آمار توصیفی شامل جداول میانگین، انحراف معیار و آمار استنباطی شامل آزمون تحلیل کوواریانس بود.

جدول ۱) نمودار طرح پژوهش

گروه ها	گمارش تصادفی	پیش آزمون	متغیر مستقل	پس آزمون
آزمایش	RE	T ₁	X	T ₂
کنترل	RC	T ₁	—	T ₂

جدول ۲) خلاصه‌ای از شرح جلسات آموزشی رویکرد حکایت درمانی راه‌حل - محور

(اسحاقیان، ۱۳۹۴)

جلسات آموزشی	عنوان جلسه	خلاصه‌ای از شرح جلسات
جلسه اول	آشنایی اعضا با یکدیگر و بیان قواعد گروه	بیان قواعد و مقررات گروه، بیان اهداف گروه، مشخص کردن زمان و طول مدت جلسات، معرفی و آشنایی اعضای گروه با یکدیگر، اجرای پیش‌آزمون
جلسه دوم	گام اول رویکرد حکایت درمانی-راه حل محور: آغاز موقعیت مشارکتی	مرور قواعد گروه، ایجاد روابط صمیمی با اعضای گروه، معرفی هر یک از اعضا و بیان ویژگی‌های خود به‌طور کامل‌تر، گوش دادن دقیق به گفتارهای هر یک از اعضا، بیان علایق و اهداف هر یک از اعضا، معرفی دودسته از تکنیک‌های راه‌حل محور (سوالات استثنا و معجزه)
جلسه سوم	گام دوم رویکرد حکایت درمانی-راه حل محور: طرح مشکل و برون‌سازی مشکل	تعریف رنج توسط مشاور، شرح حکایت‌های مشکل‌دار با جزئیات، به چالش کشیدن حکایت‌های سرشار از مشکل، جان‌بخشی به مشکل و تعیین جنسیت و تعیین نام، استفاده از سوالات برون‌سازی و مقایسه‌ای، معرفی دودسته از تکنیک‌های راه‌حل محور (تمرکز بر موفقیت‌های گذشته، گوی بلورین اریکسون)، ارائه تکلیف به هریک از اعضا
جلسه چهارم	گام سوم رویکرد حکایت درمانی-راه حل محور: استخراج تجارب ناب	مرور جلسات قبل، ارائه گزارش از تکالیف انجام‌شده هریک از اعضا، پرسش از اعضا در مورد استثناها و موارد منحصربه‌فرد،

استفاده از سؤالاتی که به کشف تجربیات منحصر به فرد کمک می‌کند، تمرکز و تأکید بر جزئیات احساسات، تفکرات و رفتارهای این موارد منحصر به فرد، معرفی و اجرای دودسته از تکنیک‌های رویکرد راه‌حل محور (سؤال نوار ویدئویی اهانلون^۱، سؤالات جستجوی راه- حل‌ها)		
مرور جلسات گذشته، کمک به کسب آگاهی و قدرت و احساس عاملیت شخصی در مراجع از طریق به بحث گذاشتن تجارب ناب، معرفی و اجرای دودسته از تکنیک‌های رویکرد راه‌حل (ترسیم نقشه‌ی راه‌حل، سؤالات نگرشی)	گام چهارم رویکرد حکایت درمانی-راه حل محور: عمق بخشیدن به طرح حکایت جدید	جلسه پنجم
گفتگو درباره تغییرات به وجود آمده، گفتگوی بیشتر با اعضا در مورد ارتباط با افراد مهم زندگی‌اش در گذشته و اکنون جهت مشکلات حل نشده، پرسش از اعضا درباره تصویر افراد مهم زندگی‌شان از خودشان در آینده و در جهت پلات جدید، پرسش از اعضا درباره چگونگی خود ایده‌آل آنها، معرفی و اجرای دودسته از تکنیک‌های رویکرد راه‌حل (ترسیم نقشه‌ی راه‌حل، ترسیم نقشه‌ی اهداف)	گام پنجم رویکرد حکایت درمانی- راه‌حل محور: برقراری ارتباط بین تجارب ناب گذشته و آینده	جلسه ششم
گفتگو درباره تغییرات بین جلسات، پرسش فرد از نزدیکان خود در ارتباط با تغییراتی که تاکنون در جهت حکایت جدید داشته، پرسش فرد از اطرافیان خود مبنی باینکه	گام ششم رویکرد حکایت درمانی- راه‌حل محور: دعوت از گروه شاهد بیرونی	جلسه هفتم

¹ O Halnlin s videotape question

در جهت حکایت جدید چه رفتارهایی باید انجام دهد؟ معرفی و اجرای دودسته از تکنیک‌های رویکرد راه‌حل (سؤال نوار ویدئویی اهانلون، سؤال آینده‌ی ترجیحی)		
هر یک از اعضا می‌توانند نامه‌ای به افراد مهم زندگی خود بنویسند که حکایت خود را تغییر داده‌اند و از آن‌ها نظر می‌پرسند، درخواست نوشتن نامه از افراد مهم زندگی خود مبنی بر تغییراتی که تاکنون داشته‌اند. معرفی و اجرای دودسته از تکنیک‌های رویکرد راه‌حل محور (عادی‌سازی^۱، سؤال «چه چیزی بهتر است»؟)	گام هفتم رویکرد حکایت درمانی - راه‌حل محور: اسناد درمان‌بخش	جلسه هشتم
در صورت لزوم برگشت به اصول اولیه و یادآوری مراحل طی شده، گفتگو درباره نامه‌های نوشته‌شده، معرفی و اجرای دودسته از تکنیک‌های رویکرد راه‌حل محور (سؤال پرش (سکوی پرتاب))، سؤال «چه چیزی بهتر است»؟	گام هشتم رویکرد حکایت‌درمانی - راه‌حل محور: تمرینات یادآوری‌کننده	جلسه نهم
تشویق اعضا در جهت کمک به دیگران برای یاد دادن حکایت جدید به آن‌ها، انتقال تجربیات خود به اطرافیان، معرفی و اجرای دودسته از تکنیک‌های رویکرد راه‌حل (سؤال آینده‌ی ترجیحی، پیشنهاد پیش‌بینی)	گام نهم رویکرد حکایت‌درمانی - راه‌حل محور: انتقال تجربیات به دیگران	جلسه دهم
گفتگو درباره تجربیات مثبت و حکایت‌های جایگزین، اجرای پس‌آزمون	مرور مراحل	جلسه یازدهم

¹ normalizing

۴. یافته‌ها

هدف مطالعه‌ی حاضر بررسی تأثیر حکایت درمانی راه‌حل-محور بر افزایش انطباق‌پذیری مسیر شغلی دانشجویان مقطع کارشناسی رشته‌ی کشاورزی بود. در این مطالعه چهار فرضیه مطرح گردید که در ادامه به بیان هر یک از فرضیه‌ها و یافته‌های مربوط به هر فرضیه اشاره می‌گردد. فرضیه اول در این مطالعه عبارت بود از حکایت درمانی راه‌حل-محور بر افزایش دغدغه‌ی مسیر شغلی دانشجویان مقطع کارشناسی کشاورزی مؤثر است. یافته‌های توصیفی مربوط به این فرضیه در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳) میانگین و انحراف معیار نمرات بعد دغدغه در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون

گروه	نوع آزمون	میانگین	انحراف معیار	تعداد
گروه آزمایش	پیش‌آزمون	۸/۳۴۳	۱/۳۱۰	۱۶
	پس‌آزمون	۱۵/۰۶۲	۶/۱۵۸	۱۶
گروه کنترل	پیش‌آزمون	۲/۸۸۰	۹/۸۱۲	۱۶
	پس‌آزمون	۲/۲۷۱	۹/۸۰۱	۱۶

بر اساس نتایج جدول ۳، میانگین نمرات پس‌آزمون گروه آزمایش بیشتر از گروه کنترل می‌باشد. در گروه آزمایش میانگین نمرات پس‌آزمون نسبت به پیش‌آزمون افزایش یافته است. با توجه به رعایت این پیش‌فرض تحلیل کوواریانس انجام شد. نتایج این تحلیل در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴) نتایج آزمون لوین جهت بررسی تساوی واریانس‌ها در بعد دغدغه

متغیر	F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معناداری
دغدغه	۰/۰۰۵	۱	۳۰	۰/۹۴۴

بر اساس جدول ۴ پیش‌فرض تساوی واریانس‌ها در گروه آزمایش و کنترل تأیید گردیده است ($P=۰/۹۴۴$). با توجه به رعایت این پیش‌فرض تحلیل کوواریانس انجام شد. نتایج این تحلیل در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵) خلاصه نتایج تحلیل کوواریانس مربوط به بعد دغدغه در گروه آزمایش و کنترل

شاخص آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	میزان تأثیر	توان آماری
پیش‌آزمون	۶/۳۹۱	۱	۶/۳۹۱	۰/۶۴۵	۰/۰۰۴	۰/۲۲	۰/۱۲۱
عضویت گروهی	۸۷۷/۸۴۸	۱	۸۷۷/۸۴۸	۸۸/۵۵۳	۰/۰۰۰	۸۸/۵۵۳	۱
خطا	۲۸۷/۴۸۴	۲۹	۹/۹۱۳				
کل	۸۴۳۶	۳۲					

همان‌طور که جدول ۵ نشان می‌دهد ($F=0/645$) در پیش‌آزمون در سطح ($P=0/004$) معنادار می‌باشد. همچنین مقدار ($F=88/553$) در سطح ($P=0/000$) معنادار می‌باشد. لذا می‌توان نتیجه گرفت که حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش دغدغه‌ی دانشجویان مؤثر بوده است. فرضیه‌ی دوم در این مطالعه عبارت بود از حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش کنجکاوی مسیر شغلی دانشجویان مقطع کارشناسی رشته‌ی کشاورزی مؤثر است. یافته‌های توصیفی مربوط به این فرضیه در جدول شماره ۶ ارائه شده است.

جدول ۶) میانگین و انحراف معیار نمرات بعد کنجکاوی در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون

گروه	نوع آزمون	میانگین	انحراف معیار	تعداد
گروه آزمایش	پیش‌آزمون	۱/۸۲۷	۹/۱۲۵	۱۶
	پس‌آزمون	۲۴/۵۰۰	۳/۰۱۱	۱۶
گروه کنترل	پیش‌آزمون	۶/۹۸۵	۱۸/۰۹۳	۱۶
	پس‌آزمون	۲/۰۵۶	۱۱/۶۸۷	۱۶

بر اساس نتایج جدول ۶، میانگین نمرات پس‌آزمون گروه آزمایش بیشتر از گروه کنترل می‌باشد. در گروه آزمایش میانگین نمرات پس‌آزمون نسبت به پیش‌آزمون افزایش یافته است. با توجه به رعایت این پیش‌فرض تحلیل کوواریانس انجام شد. نتایج این تحلیل در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷) نتایج آزمون لوین جهت بررسی تساوی واریانس‌ها در بعد کنجکاوی

متغیر	F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معناداری
کنجکاوی	۱/۱۵۶	۱	۳۰	۰/۲۹۱

بر اساس جدول ۷ پیش فرض تساوی واریانس‌ها در گروه آزمایش و کنترل تأیید گردیده است ($P=0/291$). با توجه به رعایت این پیش فرض تحلیل کوواریانس انجام شد. نتایج این تحلیل در جدول ۸ ارائه شده است.

جدول ۸) خلاصه نتایج تحلیل کوواریانس مربوط به بعد کنجکاوی در گروه آزمایش و کنترل

شاخص آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	میزان تأثیر	توان آماری
پیش آزمون	۰/۳۹۳	۱	۰/۳۹۳	۰/۰۵۷	۰/۰۰۴	۰/۰۰۲	۰/۰۵۶
عضویت گروهی	۱۱۹۹/۶۷۰	۱	۱۹۹/۶۷۰	۱۷۴/۷۸۷	۰/۰۰۰	۰/۸۵۸	۱
خطا	۱۹۹/۰۴۵	۲۹	۶/۸۶۴				
کل	۱۱۹۸۹	۳۲					

همان‌طور که جدول ۸ نشان می‌دهد ($F=0/057$) در پیش آزمون در سطح معنادار می‌باشد. همچنین مقدار ($F=174/787$) در سطح ($P=0/000$) معنادار می‌باشد. لذا می‌توان نتیجه گرفت که حکایت درمانی راه حل - محور برافزایش کنجکاوی دانشجویان مؤثر بوده است. فرضیه سوم در این مطالعه عبارت بود از حکایت درمانی راه حل - محور برافزایش کنترل دانشجویان مقطع کارشناسی کشاورزی مؤثر است. یافته‌های توصیفی مربوط به این فرضیه در جدول شماره ۹ ارائه شده است.

جدول ۹) میانگین و انحراف معیار نمرات بعد کنترل در مراحل پیش آزمون و پس آزمون

گروه	نوع آزمون	میانگین	انحراف معیار	تعداد
گروه آزمایش	پیش آزمون	۱۰/۲۰۸	۲/۲۰	۱۶
	پس آزمون	۱۰/۲۱۱	۲/۲۰۱	۱۶
گروه کنترل	پیش آزمون	۱۰/۲۸۸	۲/۲۳۱	۱۶
	پس آزمون	۱۰/۲۷۸	۲/۲۲۸	۱۶

بر اساس نتایج جدول ۹، میانگین نمرات پس‌آزمون گروه آزمایش بیشتر از گروه کنترل می‌باشد. در گروه آزمایش میانگین نمرات پس‌آزمون نسبت به پیش‌آزمون افزایش یافته است. با توجه به رعایت این پیش‌فرض تحلیل کوواریانس انجام شد. نتایج این تحلیل در جدول ۱۰ ارائه شده است.

جدول ۱۰) نتایج آزمون لوین جهت بررسی تساوی واریانس‌ها در بعد کنترل

متغیر	F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معناداری
کنترل	۲/۳۸۹	۱	۳۰	۰/۱۳۳

بر اساس جدول ۱۰ پیش‌فرض تساوی واریانس‌ها در گروه آزمایش و کنترل تأیید گردیده است ($P=0/133$). با توجه به رعایت این پیش‌فرض تحلیل کوواریانس انجام شد. نتایج این تحلیل در جدول ۱۱ ارائه شده است.

جدول ۱۱) خلاصه نتایج تحلیل کوواریانس مربوط به بعد کنترل در گروه آزمایش و کنترل

شاخص آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	میزان تأثیر	توان آماری
پیش‌آزمون	۳۶/۸۱۰	۱	۳۶/۸۱۰	۱/۷۱۶	۰/۰۰۲	۰/۰۵۶	۰/۲۴۵
عضویت گروهی	۱۲۸۴/۸۸۱	۱	۱۲۸۴/۸۸۱	۵۹/۹۰۰	۰/۰۰۰	۰/۶۷۴	۱
خطا	۶۲۲/۰۶۵	۲۹	۲۱/۴۵۱				
کل	۱۲۸۸۶	۳۲					

همان‌طور که جدول ۱۱ نشان می‌دهد ($F=1/716$) در پیش‌آزمون در سطح ($P=0/002$) معنادار می‌باشد. همچنین مقدار ($F=59/900$) در سطح ($P=0/000$) معنادار می‌باشد. لذا می‌توان نتیجه گرفت که آموزش رویکرد حکایت درمانی راه‌حل‌محور برافزایش کنترل دانشجویان مؤثر بوده است. فرضیه چهارم در این مطالعه عبارت بود از حکایت درمانی راه‌حل-محور برافزایش اعتماد دانشجویان مقطع کارشناسی رشته کشاورزی مؤثر است. یافته‌های توصیفی مربوط به این فرضیه در جدول ۱۲ ارائه شده است.

جدول ۱۲) میانگین و انحراف معیار نمرات اولین بعد اعتماد در مراحل پیش آزمون و پس آزمون

گروه	نوع آزمون	میانگین	انحراف معیار	تعداد
گروه آزمایش	پیش آزمون	۱۰/۸۲۱	۲/۵۶۱	۱۶
	پس آزمون	۱۰/۹۳۷	۲/۲۹۸	۱۶
گروه کنترل	پیش آزمون	۱۰/۲۱۰	۲/۳۴۱	۱۶
	پس آزمون	۱۰/۲۰۸	۲/۳۴۰	۱۶

بر اساس نتایج جدول ۱۲، میانگین نمرات پس آزمون گروه آزمایش بیشتر از گروه کنترل می باشد. در گروه آزمایش میانگین نمرات پس آزمون نسبت به پیش آزمون افزایش یافته است. با توجه به رعایت این پیش فرض تحلیل کوواریانس انجام شد. نتایج این تحلیل در جدول ۱۳ ارائه شده است.

جدول ۱۳) نتایج آزمون لوین جهت بررسی تساوی واریانس ها در بعد اعتماد

متغیر	F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معناداری
اعتماد	۱/۷۹۴	۱	۳۰	۰/۱۹۱

بر اساس جدول ۱۳ پیش فرض تساوی واریانس ها در گروه آزمایش و کنترل تأیید گردیده است ($P=0/191$). با توجه به رعایت این پیش فرض تحلیل کوواریانس انجام شد. نتایج این تحلیل در جدول ۱۴ ارائه شده است.

جدول ۱۴) خلاصه نتایج تحلیل کوواریانس مربوط به بعد اعتماد در گروه آزمایش و کنترل

شاخص آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	میزان تأثیر	توان آماری
پیش آزمون	۱۱/۹۲۱	۱	۱۱/۹۲۱	۱/۷۱۹	۰/۲۰	۰/۰۵۶	۰/۲۴۵
عضویت گروهی	۹/۰۵۹	۱	۹/۰۵۹	۱/۳۰۴	۰/۲۶۹	۰/۰۴۳	۰/۱۹۷
خطا	۲۰۱/۴۵۴	۳۲					
کل	۳۹۹۸	۳۲					

همان طور که جدول ۱۴ نشان می دهد ($F=1/719$) در پیش آزمون در سطح

($P=0/20$) معنادار نیست. همچنین مقدار ($F=1/304$) در سطح ($P=0/043$) معنادار نمی‌باشد. لذا می‌توان نتیجه گرفت که حکایت درمانی راه‌حل-محور برافزایش اعتماد دانشجویان مؤثر نبوده است.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

هدف مطالعه‌ی حاضر بررسی اثربخشی حکایت درمانی راه‌حل-محور برافزایش میزان انطباق‌پذیری مسیر شغلی دانشجویان بود. همان‌طور که نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد مقدار ($F=88/553$) در سطح ($P=0/000$) معنادار می‌باشد. بر این اساس فرضیه‌ی اول مطالعه‌ی حاضر تأیید گردید. چندین تبیین می‌توان برای این یافته ارائه نمود. اولین تبیین در خصوص این یافته آن است که یکی از عوامل مؤثر در ایجاد دغدغه نسبت به مسیر شغلی آینده معطوف کردن توجه آن‌ها نسبت به آینده‌ی شغلی است. رویکرد حکایت درمانی راه‌حل-محور به دلیل اینکه برگرفته از دنیای پست‌مدرن می‌باشد دارای این ویژگی است. البته شایان‌ذکر است که یکی از ویژگی مشترک در بین کلیه‌ی درمان‌های برگرفته‌شده دنیای پست‌مدرن آینده‌گرا بودن کلیه‌ی درمان‌ها است. دومین تبیین آن است که ماهیت حکایت درمانی راه‌حل-محور به‌گونه‌ای است که بر قابلیت‌های مراجع تأکید دارد. همین نکته در ایجاد دغدغه در افراد مورد مطالعه در پژوهش حاضر مؤثر بود. در مجموع می‌توان نتیجه گرفت که حکایت درمانی راه‌حل-محور به دلیل آینده‌گرا بودن و تأکید بر قابلیت‌های مراجع در ایجاد دغدغه‌ی مسیر شغلی در افراد مؤثر است. تبیین دیگر در خصوص این یافته آن است که رویکرد حکایت درمانی راه‌حل-محور برگزیده‌ی فرد و تجارب موفقیت‌آمیز قبلی تأکید کرده و به‌واسطه‌ی ساختن گذشته‌ی مثبت توجه فرد را معطوف به آینده می‌کند. نتیجه‌ی این مطالعه با نتایج مطالعه‌ی محمدی (۱۳۹۳)، مشفق (۱۳۹۴) و افسورن (۲۰۰۷) همخوان است.

دومین فرضیه در این مطالعه عبارت بود از حکایت درمانی راه‌حل-محور برافزایش کنجکاوای مسیر شغلی دانشجویان مؤثر است. همان‌طور که جدول ۸ نشان می‌دهد مقدار

($F=174/787$) در سطح ($P=0/000$) معنادار است. لذا می توان نتیجه گرفت که آموزش رویکرد حکایت درمانی راه حل - محور برافزایش کنجکاوی دانشجویان مؤثر بوده است. بر این اساس فرضیه دوم در مطالعه‌ی حاضر مورد تأیید قرار گرفت. تبیینی که می توان برای این یافته ارائه نمود آن است که در حکایت درمانی راه حل - محور متمرکز بر فعالیت‌هایی است که تحریک کننده‌ی سطح کنجکاوی مراجع است. در این گام مراجع کننده مجبور است که بر سطح کنجکاوی خود بیفزاید. نتیجه این یافته‌ی پژوهش با نتایج مطالعات پیکراد (۲۰۱۲)، آمندسون و تریف (۲۰۰۶) و سلطانزاده (۱۳۹۱) همخوان است.

همان‌طور که جدول ۱۱ نشان می دهد مقدار ($F=59/900$) در سطح ($P=0/000$) معنادار است. لذا می توان نتیجه گرفت که آموزش رویکرد حکایت درمانی راه حل - محور برافزایش کنترل دانشجویان مؤثر بوده است. همان‌گونه که قبلاً اشاره گردید کنترل به معنای توانایی بررسی و پیش‌بینی مشکلات احتمالی آینده در مسیر شغلی است (ساویکاس، ۱۹۹۷). ماهیت مراحل حکایت درمانی راه حل - محور به گونه‌ای است که افراد را مجهز به بررسی مشکلات احتمالی آینده می کند. تبیین دیگر در خصوص این یافته آن است که حکایت درمانی راه حل - محور فرد را وادار به ترسیم حکایت مسیر شغلی آینده می کند لذا افراد در زمان ترسیم و طراحی حکایت آینده‌ی خودخواه ناخواه به موانعی که ممکن است مانع به اجرا درآمدن حکایت طراحی شده شود فکر می کند و این موانع را در نظر می گیرد. مطابق با نظر ساویکاس (۱۹۹۷) یکی از عواملی که مانع اجرای دغدغه‌های مسیر شغلی در افراد می گردد عدم در نظر گرفتن موانع موجود بر سر راه اجرای دغدغه می شود. نتیجه‌ی این یافته با نتایج مطالعات اگان (۲۰۰۷)، محمدی (۱۳۹۱) و بیگی (۱۳۹۴) همخوان است.

در ارتباط با فرضیه‌ی چهارم در این مطالعه، همان‌طور که نتایج جدول ۱۴ نشان می دهد مقدار ($F=1/304$) در سطح ($P=0/043$) معنادار نمی باشد. لذا رویکرد حکایت درمانی راه حل - محور برافزایش اعتماد دانشجویان مؤثر نبوده است. اعتماد یک متغیر

روان‌شناختی است که نسبت به تغییر مقاوم است. کم بودن زمان اختصاص داده‌شده در این مطالعه به این متغیر نسبتاً مقاوم در برابر تغییر یکی از تبیین‌های است که می‌توان برای این یافته ارائه نمود. از سوی دیگر در نظر گرفتن موانع محیطی بر سر راه مسیر شغلی افراد نمونه که بارها در خلال جلسات گروهی از سوی افراد گروه قویاً مورد تأکید قرار می‌گرفت یکی دیگر از عواملی است که مانع افزایش سطح اعتماد افراد در مطالعه‌ی حاضر گردید. به عبارت دیگر یکی از عواملی که مانع افزایش سطح اعتماد در این نمونه گردید متعدد بودن و متنوع بودن عوامل محدودکننده‌ی مسیر شغلی دانشجویان رشته‌ی کشاورزی بود. به نظر می‌رسد که اختصاص زمان بیشتر به این متغیر یعنی اعتماد و بررسی عمیق‌تر موانعی که مانع شکل‌گیری سطح اعتماد می‌شود می‌تواند در این زمینه مؤثر باشد. تبیین دیگر آن است که متغیر اعتماد با برخی از ویژگی‌های شخصیتی نظیر میزان تجارب موفقیت‌آمیز قبلی افراد در ارتباط است که این متغیر به ندرت قابل کنترل است. افراد نمونه‌ی حاضر در این مطالعه در زمینه‌ی مسیر شغلی خود دارای تجارب موفقیت‌آمیز بسیار اندکی بودند که این امر یکی از عواملی است که در مطالعه‌ی حاضر مانع افزایش سطح اعتماد در افراد گردید. نتیجه‌ی این مطالعه با نتایج مطالعات مشفق (۱۳۹۴)، محمدی (۱۳۹۳)، کسایی (۱۳۹۱)، پیکراد (۲۰۱۲) همخوان نیست. ماهیت حکایت درمانی راه‌حل - محور بر قابلیت‌ها و تجارب مثبت مراجع تأکید می‌کند و از این طریق سعی در ترسیم آینده‌ی مسیر شغلی مراجع دارد. این مطالعه مانند مطالعه‌های دیگر دارای محدودیت‌هایی است. در مجموع با توجه به نتایج این پژوهش در بعد کاربردی پیشنهاد می‌شود که به آموزش مهارت انطباق‌پذیری مسیر شغلی در طی دوره‌های کارآفرینی، کارگاه‌ها و دوره‌های مختلف به دانشجویان پرداخته شود. همچنین پیشنهاد می‌شود که در مراکز مشاوره‌ی شغلی، آموزش مهارت انطباق‌پذیری مسیر شغلی به عنوان یکی از مهارت‌های لازم جهت کاریابی مورد توجه قرار گیرد. در بعد نظری پیشنهاد می‌شود که به تأثیر و نقش حکایت درمانی راه‌حل - محور بر سایر متغیرهای شغل یابی خصوصاً کاریابی، کارآفرینی و تاب‌آوری مسیر

شغلی پرداخته شود. این مطالعه مانند سایر مطالعات دارای محدودیت‌هایی بود که در ادامه به برخی از این محدودیت‌ها اشاره می‌شود. اولین محدودیت مطالعه‌ی حاضر آن است که این مطالعه بر روی دانشجویان رشته‌ی کشاورزی دانشگاه پیام نور استان اصفهان انجام گرفت لذا در تعمیم نتایج مطالعه به دانشجویان در سایر نقاط کشور و در مقاطع مختلف تحصیلی باید احتیاط نمود. عدم همکاری و مشارکت برخی از افراد گروه یکی دیگر از محدودیت‌های مطالعه‌ی حاضر بود. نبودن پیشینه‌ی تحقیقی که مستقیماً تأییدکننده یا رد کننده‌ی نتایج مطالعه‌ی حاضر باشد یکی دیگر از محدودیت‌های مهم این مطالعه بود.

در پایان از کلیه‌ی دانشجویان دانشگاه پیام نور استان اصفهان که ما را در انجام این مطالعه یاری نمودند تشکر می‌نمایم.

منابع

۱. اسحاقیان، ف (۱۳۹۶). بررسی اثربخشی حکایت درمانی راه‌حل - محور برافزایش انطباق‌پذیری مسیر شغلی دانشجویان. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خمینی شهر، اصفهان.
۲. بیگی، زهرا (۱۳۹۴). بررسی رابطه انطباق‌پذیری مسیر شغلی، رسالت حرفه‌ای و شایستگی حرفه‌ای دانشجویان مهندسی دانشگاه شهید باهنر کرمان، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد دانشگاه باهنر کرمان.
۳. سلطان‌زاده، شیدا (۱۳۹۱). بررسی رابطه‌ی سرمایه‌های روان‌شناختی و انطباق‌پذیری مسیر شغلی در کارکنان شرکت گیتی پسند. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد مشاوره‌ی شغلی، دانشگاه اصفهان.
۴. کسای اصفهانی، عبدالرحیم (۱۳۹۱). مقایسه‌ی تأثیر الگوهای آموزشی سنتی، مدرن و فرا مدرن مشاوره‌ی مسیر شغلی بر انطباق‌پذیری مسیر شغلی دانشجویان دانشگاه اصفهان، تز دکتری، دانشگاه اصفهان.
۵. محمدی، اسماعیل (۱۳۹۳). تأثیر حکایت درمانی کوکران بر اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌جویان ناینای شهر اصفهان، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.
۶. مشفق، نجمه (۱۳۹۴). انطباق و هنجاریابی پرسشنامه‌ی بی‌تصمیمی مسیر شغلی برای دانشجویان. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه بجنورد.
۷. ملکیها، مرضیه و عابدی، محمدرضا (۱۳۹۳). کاربرد سنجش کیفی در مشاوره‌ی مسیر شغلی. اصفهان: انتشارات جنگل.
۸. موسوی، هاجرالسادات (۱۳۹۳). بررسی رابطه موضع کنترل، هوش معنوی، با انطباق‌پذیری مسیرشغلی مدیران آموزش و پرورش شهر اصفهان. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.

۹. هوشمندان مقدم فر، زهرا و شمس، علی (۱۳۹۴). عامل‌های آموزشی مرتبط با ارتقای ظرفیت کارآفرینی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشکده کشاورزی دانشگاه زنجان. فصلنامه‌ی پژوهشی مدیریت آموزش کشاورزی، شماره ۳۵، ۱۵-۵.

10. Amundson, N. & Thrift, E. (2006). The emergence of more dynamic counseling methods. In J. A. Athanason & R. Van Esbroeck (Eds.), *International handbook of career guidance*, The Netherlands: Springer Science and Business Media BV, pp.133-156.
11. Baig, S. T. A. (2012). *The Effects of a Career Development Course on Career and College Major Decision-Making in College Students*. Theses, Dissertations, Professional Papers, pp. 997.
12. Betz, N. E. & Taylor, K. M. (2006). *Manual for the career decision self-efficacy Scale and CDSE – Short Form*. Unpublished material.
13. Carlson, D. Kacmar, K. Wayne, J. & Grzywancz. (2006). Measuring the positive side of the work-family interface: Development and validation of a work-family enrichment scale. *Journal of Vocational Behavior*, 68(1): pp. 131-164.
14. de Shazer, S. (1988). *Clues: Investigating Solutions in Brief Therapy*. New York: Norton.
15. Duarte, M.E. (2009). The psychology of life construction. *Journal of Vocational Behavior*, 75, pp. 259-266.
16. Egan, G. (2007). *The skilled helper: a problem-management and opportunity-development approach to helping* (8th edn), Pacific Grove, California: Brooks/Cole.

17. Galotti, K. M. Ciner, E. Altenbaumer, H. E. Geerts, H. J. Rupp, A. & Woulfe, J. (2006). Decision-making styles in a real-life decision: Choosing a college major. *Personality and Individual Differences*, 41(4), pp. 629-639.
18. Jigau, M. (2007). *Career counseling: Compendium of methods and techniques*. Bucharest Publishing.
19. Hartung, P. Borges, N. & Jones, B. (2005). Using person matching to predict career specialty choice. *Journal of Vocational Behavior*, 67, pp. 102-117.
20. Malekiha, M. Abedi, M. R. Baghban, I. Johari, A. & Fatehizadeh, M. (2014). Power of Positive psychological: work-family enrichment and psychological capital. *Reef Resources Assessment and Management Technic Paper*, 40(1), pp. 817-826.
21. McMahon, M. Watson, M. (2011). *Career counseling and constructivism: Elaboration of constructing*. Nova Science Publishers, Inc.
22. Osborn, D. S, Howard, D. K. & Leierer, L. J. (2007). The effect of a career development course on the dysfunctional career thoughts of racially and ethnically diverse college freshmen. *Career Development Quarterly*, 55(4), pp. 365-377.
23. Pope, M. (2011). The career counseling with underserved population's model. *Journal of Employment Counseling*, 48, pp. 153-156.
24. Picrad, F. (2012). Reducing Academic and Career Indecision: The Effectiveness of a First-year College Program. *Journal of Counseling and Education*, 3(1), pp. 33-42.
25. Savickas, M.L. (2011). The self in vocational psychology: Construction, Object, subject, and project. In P.J.Hartung & L. M. Subich (Eds.), *develop*

self in work and career: Concepts, cases, and contexts, Washington, DC: American Psychosocial Association, pp.17-33.

26. Savickas, M.L. & Hartung, P.J. (2012). My career story: An autobiographical workbook for life career success.
27. Savickas, M. L. (2013). Career construction theory and practice. Career development and counseling: Putting theory and research to work, 2, pp. 147-180.
28. Savickas, M. L. (2020). Career construction theory and counseling model. Career Development and Counseling: Putting Theory and Research to Work, 165.
29. Savickas, M. Nota, L. Rossier, J. Dauwalder, J-P. Duarte, M.E. Guichard, J. Soresi, S. Van Esbroeck, R. & van Vianen, A.E.M. (2009). Life designing: A paradigm for career construction in the 21 century. Journal of Vocational Behavior, 75, pp. 239-250.
30. Savickas, M. L. & Taber, B. J. (2006). Individual differences in RIASEC profile similarity across five interest inventories. Measurement and Evaluation in Counseling and Development, 38(4), pp. 203-210.
31. Savickas, M. L. (2006). Career construction theory. Encyclopedia of career development, 1, pp. 84-88.
32. Savickas, M.L. & Baker, D.B. (2005). The history of vocational psychology: Antecedents, origin, and early development. In W. Walsh, M. Savickas, & P.Hartung (Eds.), Handbook of vocational psychology: Theory, research, and practice (3rd ed. pp.15-50).New York, NY: Routledge.

33. Sharf, S. (2010). Applying career development theory to counseling (5 nd Ed).
Pacific Grove, CA: Brook/Cole.

